

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące podmiotu ubiegającego się o wpis

nazwa inicjatywy	Wyjście z „Bagna”
nazwa podmiotu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach – Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach
dokładny adres	ul. Jagiellońska 17 40-032 Katowice
gmina	Katowice
powiat	Katowice
województwo	Śląskie
telefon	32 251 00 87
adres strony internetowej	www.mops.katowice.pl
faks	32 750 00 95
adres e-mail	kancelaria@mops.katowice.pl

2. Charakter podmiotu

Obywatele zorganizowani (zaznacz):

- w radach i komitetach utworzonych przez władze publiczne
- w radach i komitetach zorganizowanych z inicjatywy mieszkańców
- zebraniach wiejskich i sołectwach
- w organizacjach pozarządowych
- nieformalnych grupach obywatelskich
- indywidualne osoby

3. Rodzaj(e) podjętych działań na rzecz realizacji potrzeb społeczności lokalnej

(zaznacz):

- realizacja zadań publicznych na zlecenie władz lokalnych
- działalność charytatywna i opiekuńcza
- działalność edukacyjna i wychowawcza
- działalność wspierająca rozwój społeczności lokalnej
- działalność na rzecz podniesienia warunków życia
- działalność na rzecz zachowania i rozwoju lokalnych wartości kultury i tradycji

4. Przedmiot działalności

„Wyjście z Bagna”

Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej metodą organizowania społeczności lokalnej na jednym z osiedli w Katowicach-Szopienicach to przede wszystkim aktywizowanie mieszkańców, zwłaszcza osób wykluczonych społecznie, do działania na rzecz poprawy swojego miejsca zamieszkania oraz swojej osobistej sytuacji, a także integracja tych osób ze środowiskiem lokalnym.

5. Opis działań

Na obszar działania wybrano jedno z osiedli socjalnych w Katowicach Szopienicach – osiedle „Bagno”, które w 2007r. miało bardzo negatywną opinię społeczną. Mieszkańcy byli uważani za osoby konfliktowe, roszczeniowe, nadużywające alkoholu. Osiedle było brudne, zaniedbane.

Mając na uwadze te wszystkie problemy Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach postanowił właśnie w tym miejscu rozpocząć działania w oparciu o model organizowania społeczności lokalnej, i jak się później okazało, była to słuszna decyzja. Do pracy na osiedlu został oddelegowany pracownik socjalny. Projekt „Wyjście z Bagna” to inicjatywa mieszkańców realizowana przy wsparciu pracowników socjalnych MOPS Katowice, której celem była zmiana wizerunku osiedla.

Etapy pracy ze społecznością osiedla „Bagno” były następujące.

- poznanie mieszkańców ich potrzeb oraz zasobów poprzez rozmowy, wywiady, obserwacje,
- znalezienie lidera lokalnego,
- spotkania z mieszkańcami o charakterze edukacyjnym,
- prezentacja mieszkańcom wyników przeprowadzonej diagnozy potrzeb i zasobów,
- ustalenie wspólnego planu działań z udziałem mieszkańców w celu zajęcia się rozwiązaniem zgłaszanych przez mieszkańców problemów,
- stała edukacja mieszkańców, wspieranie ich w podejmowanych działaniach,
- badanie dowodów zmiany,
- planowanie z udziałem mieszkańców kolejnych działań,
- stopniowe wycofywanie się pracownika socjalnego w sytuacji, gdy mieszkańcy stawali się coraz bardziej samodzielni. Wspieranie, gdy ponownie pojawiła się taka potrzeba.

6. Ocena efektów wdrożenia projektu dla zaangażowania mieszkańców w realizację zadań publicznych

Podjęte przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach działanie metodą organizowania społeczności lokalnej w środowiskach wieloprotymowych jest całkiem nowym rozwiązaniem. We wszystkie prowadzone działania od samego początku byli włączani mieszkańcy. Stali się oni dla pracownika socjalnego partnerami do współpracy przy rozwiązywaniu zgłaszanych przez nich

problemów. Efekty takiego podejścia są widoczne i trwałe.

Mieszkańcy, zwłaszcza Ci dotychczas problemowi, stali się bardziej odpowiedzialni i zaangażowani w sprawy osiedla, a także zaczynają dążyć do zmiany swojej osobistej sytuacji. Zmieniła się ich postawa z biernej i roszczeniowej na aktywną. Mieszkańcy, w tym osoby korzystające ze wsparcia finansowego MOPS, stali się też partnerami do współpracy dla instytucji lokalnych.

Poniższy opis prezentuje zmiany jakie zaszły na osiedlu i wśród mieszkających tam ludzi.

Rok 2007r.:

Obraz Osiedla „Bagno” przed podjęciem działań metodą CAL to brudny, szary, zaniedbany plac z dwoma zepsutymi huśtawkami dla dzieci, zanieczyszczona piaskownica, puszkami po piwie i zaniedbane klatki schodowe.

Mieszkańcy siedzący na placu z butelką piwa i dużo małych dzieci biegających po placu, często bez właściwej opieki.

Rok 2013r.:

Osiedle „Bagno” w Szopienicach dziś tętni życiem, a mieszkańcy są dumni ze swojego miejsca zamieszkania. Regularnie pojawiają się w prasie artykuły o ich działalności.

Dzisiaj to jedno z ładniejszych osiedli w Szopienicach. Między blokami stoi piękny plac zabaw postawiony w 2008r. przez samych mieszkańców i co roku przez nich odnawiany. Są zasadzone kwiaty wokół placu, o które mieszkańcy dbają, a pod oknami są zrobione ogródki. Mieszkańcy sami wymalowali część klatek schodowych oraz co roku sami odnawiają dolną część zewnętrznej elewacji budynku. Dzięki temu kamienice nie są takie szare.

Mieszkańcy sami wykorzystując swój własny potencjał przy niewielkim wsparciu instytucji lokalnych organizują co roku Sąsiedzki Piknik Rodzinny dla mieszkańców osiedla, na który zapraszają znajomych mieszkańców innych osiedli w Szopienicach. Nauczyli się razem świętować i bawić bez napoi alkoholowych. Dorośli mieszkańcy stali się pozytywnym wzorem do naśladowania dla dzieci co wcześniej nie miało miejsca. Tradycją na osiedlu stały się organizowane przez grupę mieszkańców: Dzień Dziecka, Mikołaj, a także zabawy podwórkowe dla dzieci w okresie letnim.

Ponadto mieszkańcy stworzyli sobie sami na osiedlu przy niewielkim wsparciu instytucji lokalnych boisko do siatkówki.

Przy wsparciu Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej „Mocni Razem” uzyskali od Hutniczo – Górnicy Spółdzielni Mieszkaniowej lokal z przeznaczeniem na Klub Aktywnego Mieszkańca. Sami organizują w nim zajęcia dla dzieci i dorosłych i dbają o porządek. W marcu 2013r nastąpi uroczyste otwarcie Klubu oraz podsumowanie 5-letniej działalności mieszkańców. Odbędzie się spotkanie, na które zaproszone zostaną władze miasta, przedstawiciele spółdzielni i innych instytucji lokalnych współpracujących z mieszkańcami, którego celem będzie prezentacja

zmian jakie zaszły na osiedlu: „Jak było, jak jest, jak może być”.

Spoleczność „Bagna” ma swojego wodzireja – którym jest liderka Pani Basia oraz zespół muzyczny

„Szopienickie Perły” składający się z grupy mieszkańców.

Mieszkańcy osiedla stali się wrażliwi i otwarci na innych. Podczas ostatniego Pikniku Sąsiedzkiego w 2012r. przeprowadzili przy wsparciu Gimnazjum 13 zbiórkę na rzecz chorego na raka 17 letniego sąsiada. Cały Piknik dedykowali młodemu sąsiadowi i jego rodzinie by nie tracili nadziei. Mieszkańcy stali się aktywni, nauczyli się wzajemnej współpracy między sobą, a także z instytucjami lokalnymi. Nauczyli się lepiej komunikować i rozwiązywać konflikty między sobą, potrafią stawiać sobie cele i konsekwentnie je realizować. Osiedle, które miało 5 lat temu bardzo negatywną opinię wśród pozostałych mieszkańców dzielnicy dziś jest bardzo pozytywnie spostrzegane. To najlepiej zorganizowana społeczność lokalna. Mieszkańcy „Bagna” nie zamykają się wyłącznie do swojego osiedla, angażują się w życie społeczne całej dzielnicy.

Efekty pracy z mieszkańcami na osiedlu „Bagno” wpłynęły na podejmowanie aktywności społecznej przez innych mieszkańców dzielnicy. Mieszkańcy Szopienic poprzez swoją aktywność społeczną powoli zaczynają zmieniać pozytywnie wizerunek dzielnicy.

7. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

W X 2007r. oddelegowano jednego doświadczonego pracownika socjalnego do pracy metodą CAL na osiedlu „Bagno” w Szopienicach.

Z pomocą pracownika mieszkańcy pozyskali w Ogólnopolskim Konkursie środki na realizację projektu „Bezpieczne dziecko”, którego celem było postawienie placu zabaw dla dzieci – było to 4000 zł.

Pomocy rzeczowej w postaci farb i innych potrzebnych materiałów udzieliła Hutniczo – Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa zapewniając również pomoc pracowników spółdzielni, gdy była taka potrzeba.

Od 2008r. Ośrodek Pomocy Społecznej przystępując do realizacji projektu systemowego „Damy Radę..” rozpoczął realizację Programu Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach. Dzięki pozyskanym środkom z Europejskiego Funduszu Społecznego możliwe stało się organizowanie dla liderów lokalnych szkoleń oraz różnych spotkań edukacyjnych i integracyjnych, w których uczestniczyła liderka osiedla „Bagno”. Ponadto dzięki realizacji Programu Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach możliwa była organizacja festynów mających na celu integrację całej dzielnicy, a także wsparcie animatora lokalnego dla podejmowanych przez mieszkańców inicjatyw. Animator uczy mieszkańców, współpracy między sobą, a instytucjami lokalnymi, samoorganizacji i wykorzystywania istniejących zasobów lokalnych do realizacji wyznaczonych sobie celów. Gdy społeczność staje się samodzielna stopniowo ogranicza swoje wsparcie, a z czasem całkowicie się wycofuje. Mieszkańcy jednak w każdej chwili mogą się do niego zwrócić po pomoc. Mogą również liczyć na niewielkie wsparcie finansowe przy realizacji inicjatyw, mają możliwość z bezpłatnego skorzystania z sal, z dostępu do ksero i innego niezbędnego sprzętu.

Środki z Europejskiego Funduszu Społecznego umożliwiły zapewnienie większego wsparcia społeczności osiedla „Bagno” i miały duże znaczenie dla rozwoju osiedla „Bagno” i mieszkających tam ludzi.

8. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Największą trudnością były konflikty między mieszkańcami, które pojawiały się od samego początku, jak i roszczeniowa postawa mieszkańców wobec instytucji. Dużo czasu zajęło przekonanie mieszkańców do zmiany swojej postawy z roszczeniowej na aktywną.

9. Zalecenia dla innych podmiotów zainteresowanych wdrożeniem projektu

Realizacja działań metodą organizowania społeczności lokalnej to proces długofalowy, ale przynoszący konkretne efekty zarówno dla pojedynczych osób, jak i całej społeczności lokalnej. Podejmując pracę organizatora społeczności lokalnej ważne wyjście do mieszkańców, poznanie dobrze danej społeczności, jej potrzeb, zasobów i mieszkających w niej ludzi, a następnie zaplanowanie działań odpowiadających na potrzeby mieszkańców z czynnym ich udziałem. Mieszkańcy powinni mieć wpływ na działania prowadzone w ich społeczności. W przypadku, gdy mieszkańcy się nie znają lub mają złe relacje, to dobrze jest zaplanować działania o charakterze integracyjnym.

W pracy metodą OSŁ wykorzystywane są lokalne zasoby, oraz potencjał tkwiący w samych mieszkańcach.

Realizacja inicjatyw podejmowanych przez mieszkańców przy wsparciu animatora lokalnego uczy mieszkańców, zwłaszcza tych problemowych i długotrwanie bezrobotnych, wzięcia odpowiedzialności za swoją sytuację, systematyczności, wyznaczania sobie celów i ich realizacji, uczy współpracy międzypokoleniowej, uczy współpracy mieszkańców z instytucjami lokalnymi. Zmienia postawę mieszkańców z biernej na aktywną.

- Niezwykle ważne w budowanie relacji partnerskich z mieszkańcami oraz budowanie sieci wzajemnej współpracy zarówno między mieszkańcami, jak i instytucjami lokalnymi. Bez wzajemnej współpracy wiele działań nie byłoby możliwych, a efekty byłyby dużo mniejsze lub by ich w ogóle nie było. Współpraca nie powinna polegać tylko na wymianie informacji o poszczególnych rodzinach między instytucjami, lecz przede wszystkim na wspólnym tworzeniu w środowisku lokalnym warunków umożliwiających rozwój osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem, co w Szopienicach ma miejsce od wielu lat. Zmiany jakie zaszły na jednym z osiedli w Szopienicach są tego przykładem.
- Wskazane jest, by pracownik zajmujący się organizowaniem działań środowiskowych nie przyznawał świadczeń finansowych i był bardziej dostępny dla wszystkich mieszkańców, nie tylko tych korzystających z pomocy społecznej. Łączenie pracy z indywidualnym przypadkiem z pracą metodą organizowania społeczności lokalnej uniemożliwia budowanie z mieszkańcami relacji partnerskich i zmniejsza zaufanie mieszkańców do pracownika socjalnego. Jeśli chcemy doprowadzić do trwałych zmian w społeczności, to praca z mieszkańcami (w tym również z klientami pomocy społecznej) powinna być oparta na partnerskich relacjach i wydobywaniu na

światło dzienne ich potencjału. Nawet osoba mocno wykluczona posiada często różne umiejętności, najważniejsze jest ich odkrycie i odpowiednie wykorzystanie dla dobra całej społeczności lokalnej, a w ten sposób wzmacnianie poczucia własnej wartości u jednostki.

W pracy metodą organizowania społeczności lokalnej bardzo ważna jest współpraca z pracownikami socjalnymi pracującymi z indywidualnym przypadkiem.

Warto pamiętać, że ludzie mają często potencjał, który jest nieodkryty i przez to właściwie niewykorzystany. Zadaniem pracownika zajmującego się organizowaniem społeczności lokalnej powinno być dążenie do odkrycia potencjału tkwiącego w ludziach i pozytywne jego wykorzystanie.

- Praca ze społecznością lokalną to ciągła edukacja mieszkańców i motywowanie ich do rozwoju. Poprzez wspólne działanie mieszkańcy nabywają konkretnych umiejętności społecznych, uczą się współpracy, wyznaczania sobie celów i ich realizacji.

Jest to o wiele bardziej skuteczniejsza metoda niż samo prowadzenie treningów umiejętności społecznych lub szkoleń zwłaszcza dla osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

- Dzięki przeprowadzonym właściwie działaniom edukacyjnym zmienia się podejście do życia osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, co udaje nam się zaobserwować na przykładzie prowadzonych działań w Szopienicach. Mieszkańcy przestają ograniczać się wyłącznie do korzystania z zapewnionych przepisami zasiłków, lecz włączają się aktywnie w życie społeczne, a z czasem nawet przestają korzystać z pomocy społecznej. Czują się odpowiedzialni za swoją społeczność, co oznacza mniej dewastacji i zniszczeń, a co za tym idzie zmniejszenie nakładów na naprawy.
- Niezwykle ważne jest, by w pracy z osobami pochodzącymi ze środowisk problemowych działania były prowadzone w sposób ciągły, a nie od programu do programu. Organizowanie Społeczności Lokalnej to proces długofalowy. Alkoholik po terapii wymaga nadal szczególnego wsparcia w środowisku lokalnym, bez tego istnieje duże prawdopodobieństwo, że wcześniej czy później wróci do picia. Dlatego też rolą pracownika socjalnego powinno być organizowanie wsparcia dla takiej osoby w środowisku lokalnym tj. edukacja mieszkańców tak by umieli być wsparciem dla swojego sąsiada, który podjął walkę z nałogiem.